

contactpersoon

Heleen Voeten
Stafmedewerker Internationaal
T +32 14 22 23 11
Heleen.voeten@vvsg.be

Minister-president Matthias Diependaele
Kabinet Martelaarsplein
Martelaarsplein 19, 1000 Brussel

datum: 05/02/2026

VOORLOPIG VVSG advies in kader van de vijfde Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling¹

1. Positieve elementen in de strategie

Specifiek waardeert de VVSG de volgende elementen in de VSDO 5:

- 1.1 De VVSG waardeert de keuze voor een sterker gefocuste en wendbare VSDO 5 met concretisering in 'missies' die specifieke uitdagingen willen aanpakken. Dit verhoogt de uitvoerbaarheid. De beoogde kenmerken en noodzakelijke randvoorwaarden van de missies zijn helder omschreven en waardevol.
- 1.2 De VVSG is tevreden over de keuze om een 'werkplaats' als lerend netwerk op te richten. Dit is erg belangrijk om de transversale insteek te bewaken en ervoor te zorgen dat de uiteindelijke geleerde lessen de verkokering binnen de Vlaamse overheid overstijgen. Om de uitkomsten van deze werkplaats te maximaliseren, zouden ook externe stakeholders kunnen betrokken worden waar nuttig, afhankelijk van het onderwerp dat wordt behandeld in de werkplaats.
- 1.3 De VVSG beoordeelt de keuze om af te stappen van het monitoringssysteem van Vizier 2030 en aan te knopen bij de opvolgingsindicatoren van het Interfederaal Instituut voor de Statistiek (IIS) als bijzonder positief. Het werken met een zorgvuldig geselecteerde set indicatoren die afgestemd is met het federale niveau en de andere deelstaten laat zowel nationaal als internationale vergelijking van data toe. Dit was al in 2023 een aanbeveling van de VVSG en de VVP in onze Voluntary Subnational Review (VSR). Om de afstemming van SDG-monitoring op de verschillende overheidsniveaus nog verder te versterken, roepen we op om waar mogelijk ook de link te leggen met beschikbare lokale SDG-data – bijvoorbeeld op basis van de SDG-monitor. Zo krijgt Vlaanderen een rijker en meer onderbouwd beleidsbeeld, waarbij inzichten uit steden en gemeenten helpen om prioriteiten scherper te stellen, beleidskeuzes beter te onderbouwen en de impact van het Vlaams SDG-beleid op het terrein zichtbaar te maken.
- 1.4 De VVSG is het er mee eens dat de missie van Het Facilitair Bedrijf ('een duurzame en inspirerende werkomgeving creëren') een sterke voorbeeldfunctie kan vervullen

¹ Onder voorbehoud van goedkeuring door het Bestuursorgaan van de VVSG. Formeel advies wordt, indien goedkeuring, bezorgd op 25/2/2026.

binnen de Vlaamse overheid maar ook daarbuiten en voor de sector. Lokale besturen in de eerste plaats zijn vragende partij voor inspiratie, kaders, sjablonen en handleidingen rond duurzaam aankoopbeleid.

- 1.5 De VSDO 5 benoemt expliciet dat *'lokale overheden het grootste aandeel leveren in de duurzaamheidsinspanningen, en daarom een cruciale partner zijn in het bereiken van de SDGs'*. De VVSG juicht deze erkenning toe en hoopt te mogen blijven rekenen op Vlaamse projectsubsidies DO om de impact van haar ondersteuning aan lokale besturen rond de Agenda 2030 te kunnen blijven maximaliseren. Projectsubsidies laten immers toe om onze structurele werking te versterken en te investeren in innovatieve, praktijkgerichte instrumenten die de SDG's concreet en werkbaar maken op lokaal niveau².

2. Aandachtspunten

Daarnaast wenst de VVSG een aantal aandachtspunten te formuleren en aanbevelingen te doen om de uitvoerbaarheid en impact van de VSDO 5 te versterken.

2.1. Missies

- 2.1.1. Bij elke missie is een ander departement of beleidsdomein verantwoordelijk voor de uitvoering. Soms is hierbij sprake van een geïntegreerde aanpak (het vereiste kenmerk 4 in de VSDO 5), maar bij verschillende missies is dit niet of niet voldoende duidelijk het geval. Er mag explicieter gesteld worden op welke manier men bij elke missie zal zorgen voor een geïntegreerde, transversale aanpak die de verkokering overstijgt.
- 2.1.2. Voorgaande aandachtspunt wordt nog urgenter gezien de samenkomst in de 'werkplaats' (waar ruimte is voor het transversaal samenwerken) op vrijwillige basis wordt georganiseerd. De governance van de VSDO 5 is hiermee weliswaar flexibel en op maat, maar helaas te vrijblijvend.
- 2.1.3. Ook de tegemoetkoming van de missies aan het vereiste kenmerk 5 ('missies betrekken de maatschappelijke vijfhoek') is onvoldoende belicht. Bij de meeste missies wordt niet of onvoldoende vermeld in hoeverre de verschillende Vlaamse entiteiten effectief plannen om actieve participatie in te bouwen. De VVSG raadt aan om bij de beschrijving van elke missie te duiden welke stakeholders actief bij de uitvoering betrokken kunnen of zullen worden.

2.2. Thematische bedenkingen

- 2.2.1. Een belangrijke bezorgdheid van de VVSG is dat de missies volgens hun eerste kenmerk "urgente hardnekkige maatschappelijke uitdagingen en opportuniteiten" moeten beantwoorden, maar in feite een aantal cruciale maatschappelijke uitdagingen lijken te negeren. Zo zijn er geen missies geformuleerd rond de nijpende thema's van de biodiversiteitscrisis, sociale ongelijkheid, mentale gezondheid, de modal shift in de mobiliteit of de waterproblematiek – om enkele voorbeelden te noemen. De VVSG begrijpt uiteraard de keuze voor een beperkt aantal missies, die een link hebben met het regeerakkoord en gedragen zijn binnen de organisatie. Het draagvlak binnen een entiteit om aan een missie te werken is

² De VVSG wendde projectsubsidies DO van de Vlaamse Overheid de voorbije jaren bijvoorbeeld aan om de [SDG-toets voor lokale projecten](#), de [Week van de Duurzame Gemeente](#) en het [eerste Vlaamse SDG-rapport](#) te ontwikkelen.

immers cruciaal voor de uitvoering ervan, en het willen afdekken van alle thema's zou conflicteren met praktische haalbaarheid. De VVSG adviseert om toch minstens de samenhang van de Agenda 2030 (structurele aandacht voor alle pijlers van duurzame ontwikkeling) als kapstok en voorwaarde mee te nemen, zowel bij de selectie van als bij de concrete invulling van de missies. Zowel de VSDO 5 in haar geheel als elke missie op zich moeten aandacht hebben voor de verschillende aspecten van duurzame ontwikkeling: mens, milieu, welvaart, democratie en partnerschap. We raden bijvoorbeeld aan om de trekkers van elke missie te versterken in systeendenken zodat zij de bestaande én mogelijke impact van hun missie op elke pijler van duurzame ontwikkeling in kaart kunnen brengen.

- 2.2.2. De VVSG waardeert de verwijzing in de VSDO 5 naar het *Pact for the Future* en de link met SDG 17. Verder in de VSDO 5 ontbreken echter de thema's mensenrechten en internationale solidariteit. De VSDO 5 doet jammer genoeg geen uitspraken over hoe met deze thema's binnen de Vlaamse overheid aan de slag wordt gegaan.

2.3. Methodologie

- 2.3.1. De VSDO 5 mist de kans tot een gecoördineerde aanpak voor duurzame ontwikkeling over de gehele Vlaamse overheid heen. Het is zeker zo dat Vlaanderen ook met haar beleidsdomeinspecifieke doelstellingen bijdraagt aan verdere duurzame ontwikkeling, maar een overkoepelende 'strategie' in die zin van het woord ontbreekt. De VVSG pleit voor alle duidelijkheid niet voor een extra governance-laag bovenop de structuren van de Vlaamse overheid, maar wel voor een minder vrijblijvend geheel, met de toekenning van expliciete mandaten om acties te ondernemen.
- 2.3.2. De VVSG heeft op zich geen bezwaar dat de lijst van missies dynamisch is en na twee jaar opnieuw zal worden geëvalueerd. Wanneer een entiteit na twee jaar geen enkel aspect van de missie heeft gerealiseerd, zijn hier echter geen gevolgen aan verbonden. Ook hier lijkt de governance ons te vrijblijvend.

2.4. Multi-level governance

- 2.4.1. De VVSG vraagt om steden en gemeenten systematisch te betrekken bij de ontwerp-, uitvoerings- en evaluatiefase van de relevante missies. Specifiek bij volgende missies ziet de VVSG een grote en duidelijk meerwaarde van (meer) lokale betrokkenheid:
 - ToekomstZorg
Zonder lokale regie geen geïntegreerde, toegankelijke zorg. Steden en gemeenten coördineren zorg en welzijn, bouwen zorgzame buurten en detecteren noden vroeg en nabij. De VVSG deelt de bezorgdheid van de Vlaamse Raad WVG dat deze missie vandaag te eng is afgebakend, en pleit ervoor om ze te verbreden met aandacht voor preventie, geestelijke gezondheid, ouderenzorg, personeelsschaarste en de samenhang tussen wonen, zorg en welzijn – zodat ze beter aansluit bij de reële uitdagingen op het lokale terrein.
 - Knooppuntmodel
Lokale besturen verbinden mobiliteit met wonen, zorg, economie en klimaat. Ze hebben een sterke rol in de vervoerregio's en vertalen het knooppuntmodel naar leefbare straten en buurten. De VVSG onderschrijft het knooppuntmodel als richtinggevend kader voor een duurzame en toekomstgerichte bereikbaarheid, en sluit zich aan bij de oproep van de

Mobiliteitsraad van Vlaanderen om deze missie verder te versterken met een meer concrete uitwerking, duidelijke doelstellingen en een heldere koppeling aan bestaande beleidskaders zoals de Mobiliteitsvisie 2040.

- Circulaire economie
Steden en gemeenten tonen in hun eigen beleid diverse mogelijkheden om circulair te werk te gaan, zoals in hun patrimonium, mobiliteitsbeleid, aanpak met betrekking tot waterschaarste en dergelijke. Daarnaast ondersteunen ze lokale bedrijven bij de transitie naar circulair ondernemerschap op diverse manieren.
- Open Ruimte Platform
Steden en gemeenten zijn onmisbare actoren wat betreft de bouwshift, kernversterking, klimaatadaptatie, open ruimte en erfgoed.
- Realisatie van de Vlaamse decarbonisatieagenda
Lokale besturen zijn cruciaal voor o.a. lokale klimaat- en energieplannen, renovatie, warmte, hernieuwbare energie, energiewaarde en draagvlak bij burgers en bedrijven.

2.4.2. Zoals de VVSG al in het verleden beargumenteerde - o.a. in de VSR en in haar memorandum van 2024 - moet er gewerkt worden aan een betere coherentie tussen de bestuursniveaus op vlak van inspanningen voor duurzame ontwikkeling. Hiervoor doen we volgende aanbevelingen (die expliciet zouden kunnen opgenomen worden onder alinea 4.2.3. 'Lokale overheden en andere stakeholders' van de VSDO 5):

- Betrek lokale en provinciale besturen – al dan niet via hun koepelverenigingen – in intergouvernementeel overleg inzake duurzame ontwikkeling en dit op een structurele manier.
- Zet sterker in op interbestuurlijke samenwerking voor de Agenda 2030, zowel in de voorbereiding van beleid als in uitvoering, rapportering en evaluatie. Nu zijn de inspanningen te versnipperd. Elk overheidsniveau stippelt zijn eigen doelstellingenkader, strategieën en monitoringsystemen uit. Dit bemoeilijkt een geïntegreerde, krachtvolle visie en implementatie van de Agenda 2030.
- Zorg opnieuw voor een actieve en betekenisvolle invulling van de Interministeriële Conferentie voor Duurzame Ontwikkeling (IMCDO). Het huidige voorzitterschap van Vlaanderen biedt alvast een kans voor de Vlaamse Regering om binnen dit platform een actievere rol op te nemen. De VVSG moedigt ook het voornemen van de federale minister aan om in 2028 opnieuw een VNR te maken. We vragen Vlaanderen, als coördinator van het VNR proces, om zeker gebruik te maken van de expertise die de VVSG en de VPP opbouwden met hun VSR en om ruimte te maken voor lokale en provinciale betrokkenheid bij het nationale rapport – in de vorige VNR (2023) werden de bijdragen van het lokale en bovenlokale niveau als zeer kwaliteitsvol en verrijkend beschouwd.
- De VVSG en haar leden hebben de voorbije jaren aangetoond dat de integratie van de SDG's in beleidsdocumenten en -processen werkbaar is en lokale besturen ondersteunt om gericht en duurzamer beleid te voeren. De Vlaamse overheid kan de integratie van de SDG's in de BBC van lokale besturen nog meer faciliteren door bijvoorbeeld het decreet Lokaal Bestuur aan te passen of door de opname van de SDG's in beleidsplannen concreter te motiveren en ondersteunen (met sjablonen, kennisdeling, opstartsubsidie, proeftuinen,...).

- 2.4.3. De VSDO 5 erkent dat “lokale overheden het grootste aandeel leveren in de duurzaamheidsinspanningen”. Dit staat echter haaks op het stopzetten van het convenant tussen de Vlaamse Overheid en de VVSG om lokale besturen te ondersteunen in de verankering van de Agenda 2030. De VVSG betreurt deze stopzetting ten zeerste.